

Arany Sándor (Mezőtúr. 1899 – Debrecen, 1984): tszv. egyetemi tanár.

1899 március 4-én született Mezőtúron, négygyermekes iparos család legidősebb fia. A család néhány év múlva Debrecenbe költözik, elemi iskoláit az Eötvös utcai iskolában végzi.

1909-1917 között az Állami Főreáliskolában (későbbi Fazekas Mihály Gimn.) **tanul**, az I. vh. miatt rövidített tanmenet szerint folyt az oktatás, ezért **1917 márc.-ban érettségizett**.

1917 márc.-ban, közvetlenül az érettségi vizsga után katonai szolgálatra behívják, 1918 dec.-ben leszerelik.

1919 jan.-ban a Királyi József Műegyetem vegyész-mérnöki karán kezdi meg tanulmányait Budapesten.

1922 júl.-ban a Földművelésügyi Minisztérium (továbbiakban FM) irányítása alatt álló Debreceni Mezőgazdasági Vegykísérleti Állomásra kerül beosztott vegyész-ként. Itt végzett munkája közben 1923 okt.-ben szerzi meg *okleveles vegyész-mérnöki diplomáját*. Ezt követően 'Sigmond professzor a FM Kísérletügyi Főosztályától 1924. elején félévre kikéri a tanszékére, ahol „vendégként” tanársegédi munkát végez.

1924 őszén a FM Kísérletügyi Főosztályától megbízást kap debreceni állomáshelyén a *Hortobágy őszi szikes legelőinek talajtani felmérésére*. E munka eredményeként elkészítette a Hortobágy első tudományos alapokon nyugvó talajterképét, amelyről később több tudományos közleményben számol be. 1924-ben részt vesz a Karcagi Téli Gazdasági Iskola keretében a szikes talajok cukorgyári mézsziszappal történő javítási kísérleteiben, 1925-ben bekapcsolódik a Püspökladányi Erdészeti Kísérleti Telep szikes területek fásítására irányuló kísérleteibe.

1925-ben a *Rockefeller Alapítványtól* külföldi ösztöndíjat nyer el, amelyet azonban csak egy évvel később tud igénybe venni folyamatban lévő sokirányú hazai elkötelezettségei miatt. Ezek között 1926 márciusában a Műegyetemen műszaki doktori (Dr. techn.) szigorlatot tesz le, 1926 nyarán részt vesz a Budapesten rendezett Nemzetközi Talajtani Konferencián.

1926 okt.-ben az elnyert Rockefeller ösztöndíjjal az Amerikai Egyesült Államokba utazik egy évre. 1927 jún.-ban a Washingtonban tartott I. Nemzetközi Talajtani Kongresszuson részt vesz, a Nemzetközi Talajtani Társaság szikes albizottságának egyik titkárává választják, amely tisztségét a II. vh.-ig megtartja.

1927 őszén a Berkeley-i egyetem javaslatára ösztöndíját egy újabb évre meghosszabbítják, amit Németországban a Bonni Egyetemen, *Dr. Hubert Kappen* professzor intézetében tölt a németországi savanyú talajok viselkedésének és javítási lehetőségeinek vizsgálatával. 1928 szept.-ben tért vissza debreceni munkahelyére. 1929 nyarán a Nemzetközi Talajtani Társaság Budapesten tartott ülésén titkár, előadó és tolmács feladatokat lát el.

1931-ben a Debreceni Tisza István Tudományos Társaság rendes tagjává választják, ugyanezen évben a Debreceni Tisza István Tudományegyetemen talajtanból *magántanári képesítést* kap, majd ezt követően a Pallagon működő *Debreceni Gazdasági Akadémia* tanári karának javaslatára a FM a kémiai tanszék vezetésével bízta meg – a Vegykísérleti Állomáson betöltött állása mellett.

1934 júl.-ban a FM a gazdasági akadémia főállású tanszékvezető egyetemi tanárrá nevezi ki sikeres oktató munkája elismeréseként. A kémiai laboratóriumi gyakorlatok oktatása kapcsán írja „*Vezérfonal I.-II.-III.*” címmel a minőségi és térfogatos kémiai analízis és a speciális talajtani vizsgálati módszerek elsajátítását támogató főiskolai jegyzeteit 1938 és 1943 között. (a talajok vízfeltevő

képességére jellemző fizikai mérőszámként nemzetközileg is ismert és elfogadott az általa kidolgozott „*Arany-féle kötöttségi szám*”). Átlagon felüli szakmai teljesítményéért 1934-ben és 1940-ben miniszteri dicséretben részesül.

1941-42-ben több alkalommal professzori tapasztalatszerén vesz részt Németországban. 1943-ban a Vallás és Közoktatásügyi Minisztérium előterjesztésére az Országos Felsőoktatási Tanács tagjává nevezik ki.

1944 őszén a II. vh. keleti frontjának közeledtével Debrecen katonai kiürítésekor miniszteri rendelkezéssel a Debreceni Gazdasági Akadémia teljes apparátusát a Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Főiskola területére helyezik át. 1945 máj.-ban visszatér Debrecenbe szintén központi intézkedésre és megkezdik a munkafeltételek normalizálását.

1945 okt.-ben az akkor létrehozott budapesti Agrártudományi Egyetem debreceni mezőgazdasági karává nyilvánítják a korábbi Gazdasági Akadémiát, amelynek dékáni, majd osztályelnöki tiszttel bízzák meg. 1946 ápr.-ban egyetemi nyilvános rendes tanári kinevezést kap. Ez időben a szegedi és debreceni egyetemeken a talajtan és mezőgazdasági technológia előadója.

1947 jún.-ban az Országos Talajjavítások Miniszteri Biztossága a debreceni Mezőgazdasági Vegykísérleti Állomás újjászervezésével bízza meg egyetemi tanári feladatai mellett, majd az Észak-Tiszántúl talajjavítási munkáinak megszervezésével is.

1948 ápr.-ban a megszervezett talajvizsgálati laboratórium vezetője, amelyből kifejlődik a későbbi Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet (továbbiakban OMMI) debreceni osztálya. Ennek vezetőjeként dolgozik 1962-ben történő nyugdíjba vonulásáig.

Az 1950-es években részt vesz a *Tiszalöki Vízlepcső* valamint a *Keleti-főcsatorna* létrehozásának előkészítő talajtani munkáiban. Ebben az időszakban az FM Tudományos Tanácsának tagja, megválasztják az Országos Talajjavítási Témakollektíva elnökévé.

1953-ban a „mezőgazdasági tudomány kandidátusa”, 1954-ben a „*mezőgazdasági tudomány doktora*” címet nyeri el a MTA Tudományos Minősítő Bizottságtól „A szikes talaj és a víz, mint a rizstermesztés tényezői” tárgyú értekezésének megvédése alapján.

1956-ban jelenik meg szakmai munkásságát összefoglaló monográfiája „*A szikes talaj és javítása*” címmel, amely a szakterület egyik alapvető forrásmunkájának tekinthető.

Ugyancsak 1956 szeptemberében a Párizsban rendezett VI. Nemzetközi Talajtani Kongresszuson a Magyar Tudományos Akadémia (továbbiakban MTA) egyik képviselőjeként vesz részt, 1957-ben kiemelkedő munkájáért miniszteri dicséretben részesül.

1958-ban a Kormányzat életművéért a „*Kossuth-díj II. fokozata*” kitüntetésben részesíti.

1968-ban kiemelkedő szakmai munkájáért a „*Munka Érdemrend arany fokozata*” kitüntetésben részesítik.

1981-ben a Debreceni Agrártudományi Egyetem (továbbiakban DATE) a korábbi években végzett nagy jelentőségű oktató és kutató munkájának elismeréséül az Egyetem „*honoris causa*” doktori címével tünteti ki.

1983-ban a Magyar Talajtani Társaság szakmai életútja elismeréseként a „*Treitzi Péter*” emlékérmet adományozza részére.

1984 február 16-án fizikailag megromlott egészségi állapotban, de szellemi frissességének megőrzésével váratlanul érte a halál.

1986-ban emlékének maradandó megőrzését célul tűzve a DATE „*Arany Sándor emlékérmét*” alapít, amelyet évente egyszer, egy személy részére ítél oda a bíráló bizottság, kiemelkedő szakmai tevékenységéért.

Oktatói munkájának ma még fellelhető nyomtatásban megjelent dokumentumai a „*Vezérfonal gazdasági akadémiai hallgatók laboratóriumi gyakorlataiból I-II-III.*” (1938, 1939, 1943) című jegyzet sorozat a DATE könyvtárában megtalálható.

Szakirodalmi munkássága ma még fellelhető közleményeinek (85 db) jegyzéke a DATE saját kiadásában az 1989 évi megemlékezés kapcsán megjelentetett „*Dr techn. Arany Sándor (1899-1984) - életrajz és bibliográfia*” című kiadványában található.

Monográfiái: „*A szikes talaj és javítása*” (Mezőgazdasági Kiadó, 1956)

„*A magyarországi öntésterületek talaja*” (DATE Tudományos Közleményei, posztumusz átdolgozás, 1989)

ifj. Arany Sándor